

УДК 338.486

*Корженко К.А.,
к.е.н., доцент кафедри маркетингу,
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Сучасна індустрія туризму – одна з найбільш швидко прогресуючих галузей світового господарства, вплив якої на економіку приймаючої країни виявляється у більш швидкій окупності вкладених коштів та отриманні доходу у вільно конвертованій валюті, підвищенні ділової активності населення, розширенні виробництва товарів і послуг. У багатьох країнах туризм входить у першу трійку провідних галузей держави, розвивається швидкими темпами і відіграє важливе соціальне та економічне значення.

В Україні туризм також є невід'ємною складовою економіки країни, самостійним видом економічної діяльності, що сприяє розвитку її економіки з урахуванням міжнародного досвіду організації у сфері надання туристичних послуг. Однак, нестабільна соціально-політична ситуація в країні та пов'язані з цим системні економічні кризові явища, зниження темпів розвитку промисловості; проблеми візового, митного режиму, відсутність гарантій безпеки; нестабільна ситуація на валютному ринку створюють несприятливі конкурентні умови та негативно впливають на стан вітчизняної туристичної галузі.

З метою сталого розвитку туристичної галузі в Україні, формування конкурентних переваг туристично-рекреаційних зон, а також зміцнення ринкових позицій суб'єктів туристичного бізнесу, актуальним є аналіз і визначення сучасних проблем індустрії національного туризму в Україні, а також розробка низки стратегічних заходів щодо їх розв'язання не лише на рівні державної політики у сфері туризму та участі у конкретних і обґрунтованих програмах розвитку галузі, а і певної визначеності у взаємовідносинах туристів, органів місцевої громади та населення в процесі туристської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та перспективи розвитку національного туризму, зміцнення конкурентоспроможності туристично-рекреаційних зон в Україні, питання ефективного функціонування вітчизняних суб'єктів туристичного бізнесу досліджувались багатьма вітчизняними науковцями, зокрема: О. О. Бейдик [1], М. П. Бондаренко [2], Л. І. Гонтаржевська [3], Л. П. Дядечко [4], В. Ф. Кифяк [5], М. П. Кляп [6], Р. Б. Кожухівська [7], О. О. Любіцева [8], М. П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух [9], Т. Г. Сокол [10], В. В. Шмагіна [11] та іншими. Відомо, що розвиток туристичної галузі дуже чутливий до економіко-політичного стану країни, тому, зважаючи на нестабільність соціально-політичної та економічної ситуації в Україні, визначені раніше перспективи стратегічного розвитку національного туризму та умови ефективного функціонування туристичної

галузі поступово втрачають свою актуальність. Це зумовило необхідність дослідження головних проблем сучасної туристичної галузі з урахуванням нових умов життєдіяльності країни, які негативно впливають на стан національного туризму, а також визначення стратегічних заходів щодо стабілізації ситуації у туристичній сфері та можливостей її розвитку у майбутньому.

Постановка завдання. Метою статті є розробка практичних рекомендацій щодо стабілізації ситуації у туристичній сфері та можливостей розвитку національного туризму в Україні у стратегічній перспективі. Реалізація поставленої мети зумовила необхідність аналізу наявного стану туристичної індустрії та виявлення перешкод, що гальмують її розвиток, а також внесення пропозицій щодо усунення існуючих проблем для ефективного функціонування туристичної галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі туризм – це багатогранне явище, тісно пов'язане з економікою, історією, географією, архітектурою, медициною, культурою, спортом та іншими сферами життєдіяльності людини. Однак жодна з них не може повністю і вичерпно охарактеризувати його як об'єкт власних досліджень і жоден з існуючих соціально-економічних інститутів не в змозі самостійно розв'язати комплекс його проблем. Існує багато поглядів на туризм як на галузь господарства, так і на міжгалузевий комплекс або ринок, де туристичне підприємство з продукції різних галузей формує туристичний продукт [5].

Згідно з визначенням Всесвітньої туристської організації (ВТО), туризм є похідним від французького *tour* (прогулянка, поїздка) і розглядається як подорож у вільний час, один із видів активного відпочинку [5].

Закон України «Про туризм» визначає туризм як тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає [12]. За Н. Ф. Реймерсом, туризм – це будь-яка подорож з метою відпочинку і знайомства з новими регіонами й об'єктами [5], а О. О. Бейдик дає наступне пояснення цього терміна: туризм – це форма масового подорожування та відпочинку з метою ознайомлення з навколишнім середовищем, що характеризується екологічною, освітянською та іншими функціями [1]. В. Ф. Кифяк визначає туризм як сферу господарського комплексу, що забезпечує десятку частину світового валового продукту. Ця галузь розвивається швидкими темпами і в найближчі роки може стати найбільш важливим сектором підприємницької діяльності [5].

Сучасний туризм займає провідні позиції у світовій економіці і є однією з найбільш розвинутих сфер відпочинку. За оцінкою Всесвітньої туристичної організації (ВТО), туризм посідає перше місце серед галузей світового господарського комплексу за обсягом експорту товарів і послуг. У сфері міжнародного туристичного обміну річний оборот становить понад 2 трлн. дол. США. За даними СОТ, загальна кількість туристів (міжнародних та внутрішніх) з урахуванням екскурсантів становить більше третини населення земної кулі, а прибуток від туризму в світі перевищив 500 млрд. дол. США [4].

Упродовж останніх років в Україні туристична галузь інтенсивно розвивалася. Як зазначають експерти, від функціонування туризму безпосередньо залежить життєдіяльність понад 40 галузей економіки України та близько 10-15% її населення. Проте за даними СОТ, частка туристичної галузі у ВВП країни становить лише 2% [2], що свідчить про те, що туристичний потенціал країни використовується не повною мірою, ринок туристичних послуг функціонує недостатньо ефективно [13]. Головними причинами уповільнення розвитку туризму в Україні є: неефективне і нераціональне використання природних ресурсів, відсутність чіткої стратегії розвитку індустрії туризму і чіткого його регулювання, недостатньо розвинена інфраструктура, а також система транспортного обслуговування туристів; недостатній рівень якості надання туристичних послуг та інше.

Отже, ефективне функціонування ринку туристичних послуг є важливим фактором соціально-економічного розвитку будь-якої країни, визначає об'єктивні закони розвитку людського суспільства в умовах глобальних тенденцій у світовій економіці.

В силу специфіки своєї природи, ринок туристичних послуг здійснює як прямий економічний вплив на розвиток країни в цілому, так і суттєво регулює розвиток таких взаємопов'язаних галузей, як транспорт і зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання, що оцінюється значним мультиплікативним ефектом, виступає каталізатором соціально-економічного розвитку, прямо і побічно сприяє підвищенню якості життя населення.

Досить вагомий туристичний потенціал України, при правильному його використанні, може забезпечити швидкий розвиток ринку туристичних послуг в країні, а отже, отримання значних валютних надходжень, нарощування доходів бюджетів, розвиток виробництва споживчих товарів, підвищення рівня життя населення. В Україні існують усі передумови для розвитку туристичної сфери. Зручне географічне розташування, сприятливий клімат, різноманітний рельєф, унікальне поєднання природно-рекреаційних ресурсів, культурно-історичної спадщини, розгалуження санаторно-курортної бази – всі ці фактори обумовлюють конкурентні переваги України в пропозиції туристичного продукту [14].

На сьогоднішній день туристичний потенціал України розкритий не повністю, про що свідчить частка туристичної галузі в структурі ВВП країни (1,5-2,5%). Основними перешкодами на шляху розвитку туризму в Україні виступають переважно фактори управлінського, економічного, екологічного, соціального і культурного характеру [15].

За рівнем конкурентоспроможності на світовому туристичному ринку в 2013 р. Україна займає 76 місце з 140 країн, що порівняно з 2011 р. характеризується позитивною динамікою розвитку, піднявшись з 85 позиції [16]. Перші три місця займають Швейцарія, Німеччина та Австрія, про що свідчать дані Всесвітнього Економічного Форуму, який протягом семи років досліджує галузь подорожей і туризму і формує звіт про конкурентоспроможність окремих країн [17].

На думку одного з провідних фахівців туризму Роберта А. Браймера, в даний час найбільш гальмуючим фактором у розвитку туризму на суспільному рівні є відсутність уваги та підтримки з боку політиків та громадської влади. Коли на туризм не розраховують, то його доходи не визначені, відсутнє ретельне планування та, як наслідок, відсутній і розвиток. Як тільки з'явиться глибока зацікавленість на законодавчому рівні, об'єднання зусиль для підйому статусу індустрії туризму на більш високий рівень не тільки у вигляді декларацій, а конкретних заходів щодо встановлення та підтримки зв'язків, почне ефективно діяти маркетинг у сфері туризму, можна розраховувати на відчутні результати [5].

Туристичний ринок дуже чутливий до змін в економіці. При стабільних цінах зростання особистого споживання на 2,5% збільшує витрати на туризм на 4%, а зростання особистого споживання на 5% – витрати на туризм на 10% [18]. Багато країн за рахунок розвитку в'їзного туризму вирішують проблеми платіжного балансу і забезпечують поповнення державного бюджету [19]. У зв'язку з цим, активізація в'їзного та розвиток внутрішнього туризму виступає важливим напрямом підвищення економічного зростання як кожного регіону, так і країни в цілому.

Дані про динаміку туристичних потоків в Україні за 2007-2013 рр. представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка туристичних потоків в Україні за 2007-2013 рр.

Рік	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон, осіб - усього	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну, осіб - усього	Кількість туристів, які скористалися послугами українських суб'єктів тур. діяльності, осіб - усього	Із загальної кількості туристів:			
				Іноземні туристи, осіб	Туристи – громадяни України, які виїжджали за кордон, осіб	Внутрішні туристи, осіб	Кількість екскурсантів
2007	17334653	23122157	2863820	372455	336049	2155316	2393064
2008	15498567	25449078	3041655	372752	1282023	1386880	2405809
2009	15333949	20798342	2290097	282287	913640	1094170	1909360
2010	17180034	21203327	2280757	335835	1295623	649299	1953497
2011	19773143	21415296	2199977	234271	1250068	715638	823000
2012	21432836	23012823	3000696	270064	1956662	773970	865028
2013	23761287	24671227	3454316	232311	2519390	702615	657924

Джерело : складено автором на основі [20]

Згідно даних табл. 1, в Україні спостерігається стабільне зростання обсягу туристичних потоків. За даними Адміністрації Держприкордонслужби України, у 2007 році з України виїжджало понад 17 млн. туристів, продовж наступних двох років (2008-2009 рр.), враховуючи кризову ситуацію в країні і світі, цей показник знизився на 2 млн. чол. Однак, впродовж наступних чотирьох років (2010-2013 рр.) потік в'їзного туризму зростає в 1,4 рази (38% від показника 2010 р.).

На відміну від інтенсивного розвитку в'їзного туризму, загальний обсяг іноземних громадян, які відвідали Україну, характеризується нестабільними коливаннями. Так, незначне зростання в'їзного туризму у 2008 році (на 10% в порівнянні з 2007 р.), перекреслюється зниженням даного показника у 2009 році на 4,7 млн. чол. Проте, поступове зростання кількості іноземних громадян, які відвідали нашу країну продовж наступних чотирьох років (2010-2013 рр.) не розвіює стійко сформованого скепсису щодо слабого фінансування, недостатньої уваги та занепаду національної туристичної індустрії.

На підставі статистичних даних, наведених у табл. 1, побудовано гістограму (рис. 1), з якої видно, що кількість туристів з 2007 р. по 2013 р., які виїжджали за кордон, збільшилася на 37,1%, а кількість іноземних громадян, які відвідали Україну, за 7 років зростає лише на 6,7%.

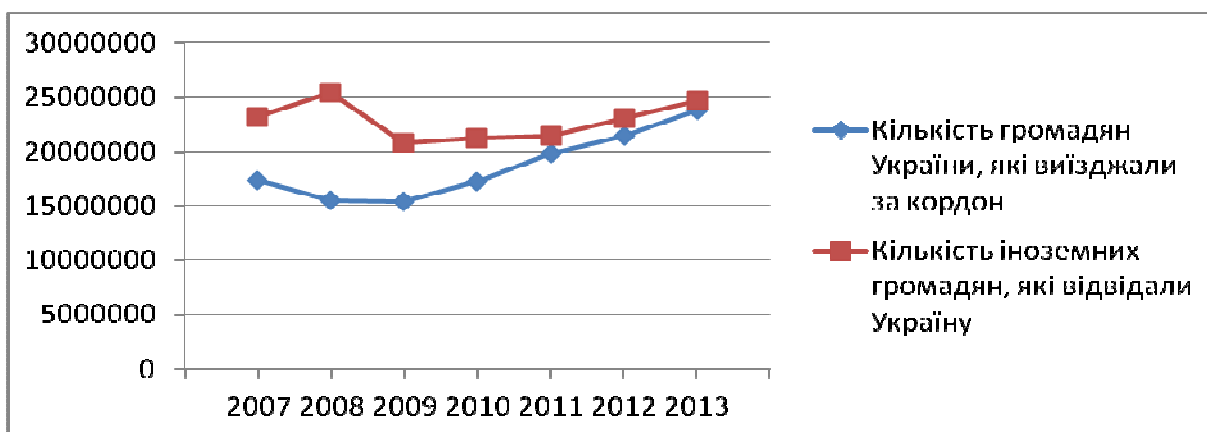

Рис. 1. Динаміка зміни виїзного та в'їзного туризму за 2007-2013 рр.

Джерело : складено автором на основі [20]

Невтішний результат слабкого розвитку в'їзного та внутрішнього туризму свідчить про існування низки глобальних причин, що носять взаємозалежний характер і потребують систематичного, комплексного втручання для формування ефективної та перспективної туристичної галузі України. Враховуючи сучасний стан туристичної галузі, базуючись на аналізі нормативної, науково-практичної та статистичної інформації, нами було виявлено 8 основних проблем, які перешкоджають ефективному розвитку туристичного ринку в Україні:

1. Недосконала нормативно-правова база туристично-рекреаційної сфери, що обмежує потенційні можливості розвитку туристичної галузі, і, як результат - низька привабливість серед споживачів.

2. Неefективний маркетинг, який є результатом непрофесійного застосування коштів, відведених на маркетингову діяльність, як на рівні окремо взятої туристичної компанії, так і в масштабах регіонів і держави в цілому.

3. Недостатньо розвинена туристична інфраструктура, мережі доступних готелів у сфері туристично-рекреаційного бізнесу, низький рівень комфорту туристичних зон.

4. Невідповідність сервісного обслуговування туристів міжнародним стандартам ВТО, нерозвинена система впровадження додаткових послуг, завищена цінова політика.

Саме якість запропонованих послуг є тим показником, за яким Україна значно відстає від багатьох держав з подібним рекреаційно-туристичним потенціалом. Внаслідок цього багато жителів України вважають за краще відвідувати іноземні курорти, отримуючи фактично за ті ж гроші набагато вищий рівень обслуговування та комфорту, тим самим, вкладаючи фінансові кошти в економіку інших країн. Даний факт свідчить про серйозну необхідність підвищення рівня якості вітчизняних туристичних послуг до європейських стандартів, що значно прискорило б розвиток туризму в Україні і привернуло б більше охочих відпочити в Україні із ближнього зарубіжжя.

5. Високий ступень зношеності комунальної інфраструктури, у т.ч. інфраструктури водопостачання та водовідведення, низька якість більшості автошляхів, транспортного обслуговування, нераціональне використання природних ресурсів.

6. Недобросовісна робота контролюючих структур щодо відповідності заявлених у рекламній інформації умовах відпочинку, переліку пропонованих послуг, розповсюдженні рекламної інформації, дійсному стану туристичних об'єктів. Адже, популярна форма прикрашання існуючого стану, навмисне розповсюдження недостовірної інформації, створює хибне враження і дезорієнтує потенційних клієнтів в процесі вибору місць відпочинку.

7. Недостатність корисної інформації про місця відпочинку, замовчування можливих недоліків та протипоказань туристичних подорожей, а також тривалість і складність процесу отримання дозволу на відвідування певної туристичної зони з урахуванням законодавчих вимог, правил і норм певної держави.

8. Нестабільність економічної та політичної систем, масштабні бюрократичні перешкоди, високі податкові зобов'язання, які вимагають значних часових і фінансових витрат, відсутність чіткої стратегії розвитку і регулювання туристичної індустрії – все це є вагомими перешкодами на шляху ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в галузі туризму та стабільного розвитку індустрії туризму в Україні.

Наявність великої низки проблем свідчить про можливість розвитку національного туризму тільки у випадку значної фінансової підтримки з боку держави, проте сучасна Україна не має економічної можливості здійснювати інвестування. В результаті складається ситуація, коли з одного боку, активно розвивається «туризм для багатих», тобто виїзний туризм, який сприяє зростанню

фінансових потоків з України, а з іншого боку, в тіні залишаються внутрішній і в'їзний туризм, для розвитку яких потрібна мобілізація значних державних ресурсів і серйозні зміни на законодавчому рівні. Таким чином, в Україні практично не використовується національний туристичний потенціал, а розвиток туристичної інфраструктури знаходиться у вкрай низькому стані, що вимагає серйозного і професійного втручання. З метою забезпечення розвитку національного туризму, нами запропоновано ряд стратегічних заходів, а саме:

1. Удосконалення існуючої законодавчої бази та механізмів її реалізації.
2. Збільшення витрат на маркетинг, рекламу та інформаційну підтримку туристичних об'єктів з боку держави.
3. Розвиток і впровадження фінансово-економічних механізмів для стимулювання туристичної діяльності та залучення інвестицій.
4. Підготовка кваліфікованих фахівців, покращення якості надання туристичних послуг.
5. Розвиток туристичної інфраструктури, транспортного забезпечення, покращення якості сервісу відповідно до міжнародних стандартів ВТО, впровадження додаткових послуг.
6. Створення і реалізація програм із захисту навколишнього середовища та культурної спадщини.

Важливими чинниками, які впливатимуть надалі на розвиток ринку туризму, є демографічні зміни, матеріальний і соціальний стан населення, рівень освіти, тривалість відпустки, професійна зайнятість та багато інших чинників. Одним з вагомих факторів впливу є добробут населення. Існує чіткий зв'язок між тенденцією розвитку туризму, загальним економічним розвитком і особистими доходами громадян.

Отже, щорічне збільшення доходів громадян України призведе до більш інтенсивної туристичної діяльності і, зокрема, до збільшення кількості споживачів з високими доходами. Якщо у майбутньому населення України буде характеризуватися як таке, що має підвищену якість життя, відпочинок, подорожі, мистецтво, культура стануть основними елементами, які заповнять вільний час людини [18].

Висновки з проведеного дослідження. На підставі аналізу та узагальнення фактичного стану туристичної галузі було виявлено основні проблеми, які перешкоджають ефективному розвитку туристичного ринку в Україні, а також запропоновано стратегічні заходи щодо перспективного розвитку національного туризму в Україні. Обґрунтовано, що формування високорозвинутої індустрії туризму в Україні та її інтеграція у світовий ринок туристичних послуг невід'ємно пов'язані з вирішенням гострих політичних та соціально-економічних проблем, а також використанням міжнародного досвіду. Поступове усунення існуючих проблем сприятиме формуванню конкурентних переваг національного туризму, зміцнить ринкові позиції на міжнародному рівні, впливатиме на покращення фінансово-економічного та соціально-культурного розвитку країни.

Бібліографічний список

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О.О. Бейдик. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2001. – 395 с.
2. Бондаренко М.П. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи / М.П. Бондаренко // Економіка і прогнозування. – 2011. – № 1. – С. 104-119.
3. Гонтаржевська Л.І. Ринок туристичних послуг в Україні / Л.І. Гонтаржевська. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2008. - 180 с.
4. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу / Л.П. Дядечко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
5. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк. – Чернівці : Зелена Буковина, 2003. – 312 с.
6. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму / М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – К. : Знання, 2011. – 334 с.
7. Кожухівська Р.Б. Туризм в Україні: стан, фактори та перспектива розвитку / Р.Б. Кожухівська // Вісник Донецького національного університету. – 2010. – № 1. – С. 84-86.
8. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2006. – 436 с.
9. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу / Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
10. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності / Т.Г. Сокол. – К. : Грамота, 2006. – 264 с.
11. Шмагина В.В. Рекреация и туризм в системе современных приоритетов социально-экономического развития / В.В. Шмагина, С.К. Харичков. – Одесса : Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2000. – 70 с.
12. Про туризм : Закон України від 15.09.95 р. № 324/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>.
13. Гусаковська Т.О. Перспективи розвитку туристичної галузі в Полтавському регіоні / Т.О. Гусаковська, М.М. Логвин // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2012. – № IV. – С. 48-56.

14. Алексєєва Н.Ф. Дослідження туристичних потоків в Україні / Н.Ф. Алексєєва, О.Я. Дринь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/20_AND_2014/Economics/13_173577.doc.htm.
15. Грабовенська С.П. Сучасний стан і тенденції розвитку туристичної сфери в Україні / С.П. Грабовенська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.newbiznet.com.ua/index.php/ru/articles/80-market/335-2013-07-31-07-08-09>.
16. Федоренко А. Развитие туризма в Украине (анализ туристической конкурентоспособности) / А. Федоренко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://socium.com.ua/2014/01/tourism-development-in-ukraine/>
17. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.weforum.org/>
18. Перспективы развития туризма в Украине и влияние социальных, демографических и других факторов на туристический рынок [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/tourism/364>
19. Лойко О.Т. Туризм и гостиничное хозяйство / О.Т. Лойко. – Томск : Издательство ТПУ, 2005. – 152 с.
20. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References

1. Beidyk, O.O. (2001), *Rekreatsiino-turystski resursy Ukrainy: metodolohiia ta metodyka analizu, terminolohiia, raionuvannia* [Recreation and tourism resources of Ukraine: methodology and methods of analysis, terminology, zoning], VPTs "Kyivskiy universytet", Kyiv, Ukraine, 395 p.
2. Bondarenko, M.P. (2011), "Tourism sector of Ukraine: Realities and Prospects", *Ekonomika i prohnouzuvannia*, no. 1, pp. 104-119.
3. Hontarzhavska, L.I. (2008), *Rynok turystychnykh posluh v Ukraini* [Tourism market in Ukraine], Skhidnyi vydavnychiy dim, Donetsk, Ukraine, 180 p.
4. Diadechko, L.P. (2007), *Ekonomika turystychnoho biznesu* [The economy of tourism business], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 224 p.
5. Kyfiak, V.F. (2003), *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini* [The organization of tourism in Ukraine], Zelena Bukovyna, Chernivtsi, Ukraine, 312 p.
6. Kliap, M. P. and Shandor, F.F. (2011), *Suchasni riznovydy turyzmu* [Modern varieties of tourism], Znannia, Kyiv, Ukraine, 334 p.
7. Kozhukhivska, R.B. (2010), "Tourism in Ukraine: state and development prospects factors", *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu*, no. 1, pp. 84-86.
8. Liubitseva, O.O. (2006), *Rynok turystychnykh posluh* [Tourism market], Alterpres, Kyiv, Ukraine, 436 p.
9. Malska, M.P., Khudo, V.V. and Tsybukh, V.I. (2004), *Osnovy turystychnoho biznesu* [Basics of tourism business], Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 272 p.
10. Sokol, T.G. (2006), *Osnovy turystychnoi diialnosti* [Basics of tourism activities], Hramota, Kyiv, Ukraine, 264 p.
11. Shmagina, V.V. and Kharichkov, S.K. (2000), *Rekreatsiia i turizm v systeme sovremennykh prioritetov sotsialno-ekonomicheskogo razvitia* [Recreation and tourism in the modern priorities system of socio-economic development], Institut problem rynku i ekonomyko-ekologicheskyykh issledovaniy NAN Ukrainy, Odessa, Ukraine, 70 p.
12. Verkhovna Rada Ukrainy (1995), *Pro turyzm* [About Tourism] : Zakon Ukrainy vid 15.09.95 № 324/95-VR, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15> (access date January 21, 2015).
13. Husakovska, T.O. and Lohvyn, M.M. (2012), "Prospects for the development of the tourism industry in Poltava region", *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu*, no. IV, pp. 48-56.
14. Aleksieieva, N.F. and Dryn, O.Ya. "Research of tourist flows in Ukraine", available at: http://www.rusnauka.com/20_AND_2014/Economics/13_173577.doc.htm (access date January 21, 2015).
15. Hrabovenska, S.P. "The current state and trends of tourism development in Ukraine", available at: <http://www.newbiznet.com.ua/index.php/ru/articles/80-market/335-2013-07-31-07-08-09> (access date January 20, 2015).
16. Fedorenko, A. "The development of tourism in Ukraine (analysis of tourism competitiveness)", available at: <http://socium.com.ua/2014/01/tourism-development-in-ukraine/> (access date January 21, 2015).
17. *Vsesvitnii ekonomichnyi forum* [World Economic Forum], available at: <http://www.weforum.org/> (access date January 22, 2015).
18. *Perspektivy razvitia turizma v Ukraine I vliianie sotsialnykh, demograficheskikh I drugikh faktorov na turisticheskyy rynek* [Prospects of tourism development in Ukraine and influence by social, demographic and other factors on tourism market], available at: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/tourism/364> (access date January 21, 2015).

19. Loyko, O.T. (2005), *Turizm i gostinichnoe khoziaystvo* [Tourism and hotel industry], Izdatelstvo TPU, Tomsk, Russia, 152 p.

20. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (access date January 21, 2015).

Корженко К.А. ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Мета – розробка практичних рекомендації щодо стабілізації ситуації у туристичній сфері та можливостей розвитку національного туризму в Україні у стратегічній перспективі.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних вчених за досліджуваною проблемою, законодавчі та нормативні акти України. В процесі роботи були використані загальнонаукові методи, зокрема: методи формальної логіки, систематизації та узагальнення, табличного та графічного аналізу. Інформаційною базою для досліджень стала офіційна інформація Державної служби статистики України, дані мережі Internet, власні аналітичні розрахунки.

Результати. Проведено аналіз туристичного ринку України, графічно відображено тенденцію зміни виїзного та в'їзного туризму за 2007-2013 рр. Виявлено основні проблеми, що перешкоджають розвитку національного туризму. Обґрунтовано доцільність та перспективність розвитку туристичної індустрії, в сучасних економічних умовах країни. Запропоновано стратегічні заходи щодо розвитку національної туристичної індустрії, щодо удосконалення існуючої законодавчої бази та механізмів її реалізації; збільшення витрат на маркетинг, рекламу та інформаційну підтримку туристичних об'єктів з боку держави; впровадження фінансово-економічних механізмів для стимулювання туристичної діяльності та залучення інвестицій; підготовки кваліфікованих фахівців, покращення якості надання туристичних послуг; розвитку туристичної інфраструктури, транспортного забезпечення, покращення якості сервісу відповідно до міжнародних стандартів ВТО; впровадження додаткових послуг, а також створення і реалізації програм із захисту навколишнього середовища та культурної спадщини.

Наукова новизна. На підставі аналізу туристичного ринку України, виявлених проблем, враховуючи економічну та політичну нестабільність, запропоновано низку стратегічних заходів щодо розвитку національного туризму у стратегічній перспективі.

Практична значущість. Запропоновані стратегічні заходи можуть бути використані державними органами регулювання туризму в Україні, місцевою владою туристично-рекреаційних зон, а також підприємствами туристичної галузі.

Ключові слова: туристична індустрія, національний туризм, в'їзний туризм, внутрішній туризм, ринок туристичних послуг, стратегічні перспективи, розвиток.

Korzhenko K.A. MAJOR STRATEGIC PERSPECTIVE OF NATIONAL TOURISM IN UKRAINE UNDER THE SOCIAL AND ECONOMIC INSTABILITY

Purpose. Working the practical recommendations for stability the situation in tourism and opportunities of development of national tourism in Ukraine in a strategic perspective.

Methodology of research. The theoretical basis of the study are scientific work by local scientists on the investigated problem, legislative and normative act of Ukraine. The general scientific methods were used during operation, particularly: methods of formal logic, systematization and generalization, tabular and graphical analysis. For the research, the information base included the official information of the State Statistics Service of Ukraine, Internet data network, own analytical calculations.

Findings. The analysis of the tourist market of Ukraine, displayed graphically trend changes and exit outbound tourism during the 2007-2013 years. The main problems of hindering the development of national tourism were identified. The feasibility and prospects for development. The advisability and prospects of development the tourism industry in the current economic conditions of the country were grounded. The strategic measures of development the national tourism industry were proposed. A strategic measures to develop the national tourism industry were proposed: for the improvement of the existing legal framework and mechanisms for its implementation; increased spending on marketing, advertising and informational support to tourist sites of the state; implementation of financial and economic mechanisms to stimulate tourism and attract investment; training of qualified specialists to improve the quality of tourist services; development of tourism infrastructure, transport, improving the quality of service in accordance with international standards of the WTO; introduction of additional services, as well as the creation and implementation of programs to protect the environment and cultural heritage.

Originality. On the basis of analysis of the Ukrainian tourist market, identified problems, in view of the economic and political instability, has been proposed a number of measures to develop the national tourism in strategic perspective.

Practical value. The proposed strategic measures can be used by state regulators tourism in Ukraine, local authorities of tourist and recreation areas and the tourism enterprises.

Key words: tourism industry, national tourism, inbound tourism, domestic tourism, tourism market, strategic perspective, development.

Корженко К.А. ОСНОВНЫЕ СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА В УКРАИНЕ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

Цель. Разработка практических рекомендации по стабилизации ситуации в туристической сфере и возможностей развития национального туризма в Украине в стратегической перспективе.

Методика исследования. Теоретической основой исследования являются научные труды отечественных ученых по исследуемой проблеме, законодательные и нормативные акты Украины. В процессе работы были использованы общенаучные методы, в частности: методы формальной логики, систематизации и обобщения,

табличного и графического анализа. Информационной базой для исследований стала официальная информация Государственной службы статистики Украины, данные сети Internet, собственные аналитические расчеты.

Результаты. Проведен анализ туристического рынка Украины, графически отображены тенденции изменений выездного и въездного туризма за 2007-2013 гг. Определены основные проблемы, препятствующие развитию национального туризма. Обоснована целесообразность и перспективность развития туристической индустрии в современных экономических условиях страны. Предложены стратегические мероприятия для развития национальной туристической индустрии по совершенствованию существующей законодательной базы и механизмов ее реализации; увеличению расходов на маркетинг, рекламу и информационную поддержку туристических объектов со стороны государства; внедрению финансово-экономических механизмов для стимулирования туристической деятельности и привлечению инвестиций; подготовке квалифицированных специалистов, улучшению качества предоставления туристических услуг; развитию туристической инфраструктуры, транспортного обеспечения, улучшению качества сервиса в соответствии с международными стандартами ВТО; внедрению дополнительных услуг, а также созданию и реализации программ по защите окружающей среды и культурного наследия.

Научная новизна. На основании анализа туристического рынка Украины, выявленных проблем, учитывая экономическую и политическую нестабильность, предложен ряд мероприятий по развитию национального туризма в стратегической перспективе.

Практическая значимость. Предложенные стратегические меры могут быть использованы государственными органами регулирования туризма в Украине, местными властями туристско-рекреационных зон, а также предприятиями туристической отрасли.

Ключевые слова: туристическая индустрия, национальный туризм, въездной туризм, внутренний туризм, рынок туристических услуг, стратегические перспективы, развитие.